

JULES VERNE - CESTA KOLEM SVĚTA ZA OSMDESÁT DNÍ

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

dobrodružný román (proza, epika)

Literární směr:

vydáno r. 1873 – jde o jedno z prvních autorových děl; realismus

Slovní zásoba:

spisovný jazyk; mnoho zeměpisných názvů

Stylistická charakteristika textu:

značný spád děje a napínavost celého příběhu; propracované zeměpisné popisy; vliv dobového průmyslového a hospodářského vývoje (využití moderních výdobytků – vlaku, parníků, apod.)

Vypravěč:

vypravěčem je sám autor – vnější nezávislý pozorovatel děje (-er forma)

Postavy:

PHILEAS FOGG: výstřední, ale vznešený a sympatický londýnský gentleman a dobrodruh; vždy si zachovává nadhled a převahu nad nenadálými událostmi; PASSEPARTOUT: věrný francouzský sluha Philease Fogg, doprovází ho na jeho cestě; AOUDA: mladá a krásná indická dívka; vzdělaná a velice inteligentní; zamiluje se do Philease Fogg, který ji zachrání před rituálním upálením; DETEKTIV FIX: detektiv Scotland Yardu; Fogg, kterého si splete s bankovním lupičem, sleduje po celém světě

Děj:

vážený a bohatý londýnský gentleman Phileas Fogg se vsadí s přáteli z klubu o celé své jmění, že dokáže absolvovat cestu kolem světa za 80 dní → cestuje s ním i jeho sluha Passepartout → zároveň je sleduje detektiv Fix ze Scotland Yardu, který Philease Fogg považuje za bankovního lupiče → cestují nejdříve do Suez, poté do indické Bombaje → tam nasedají na vlak, jenže kvůli nedokončené železnici musejí do Kalkaty pokračovat na slonech → po cestě zachraňují indickou dívku Aoudu z pohřební hranice před upálením → v Kalkatě je Fogg detektivem Fixem zatčen, ale vyváže se zaplacením kauce → v Hongkongu se Fix snaží trojici zdržet → zmeškají loď do japonské Jokohamy, ale Fogg najme malý člun do Šanghaje, kde loď ještě stihnou → z Jokohamy se dostávají přes oceán do amerického San Francisca, odkud cestují vlakem do New Yorku → cestou jsou přepadeni indiány, kteří zajmou Passepartouta → jeho záchrana zdrží Fogg natolik, že zmešká loď do Liverpoolu → přátelé nasedají na loď do francouzského Bordeaux, ale Fogg přesvědčuje kapitána, aby změnil kurs na britské ostrovy → přes značné problémy se dostávají do Irska, kde je Fogg zatčen Fixem → skutečný bankovní lupič byl však již zatčen, a tak se Fogg s přáteli dostává přes Dublin a Liverpool až do Londýna, ale dorazí o 5 minut později → druhý den se Aoudě omlouvá, že vzhledem k prohrané sázce přišel o veškerý majetek a nebude se tak o ni moci starat → Aouda mu však vyznává lásku a chce si ho vzít za manžela → volají kněze a zjišťují, že vzhledem k časovému posunu, který cestou absolvovali, je ve skutečnosti o jeden den méně, než si mysleli → Phileas Fogg tak nakonec sázku vyhrává

Prostor:

Londýn (Anglie) → Suez (Egypt) → Bombaj a Kalkata (Indie) → Hongkong → Šanghaj (Čína) → Jokohama (Japonsko) → San Francisco a New York (USA) → Irsko → Anglie

Čas:

děj se odehrává během 80 dní roku 1872

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

krása dobrodružství a cestování; vyzdvižení průmyslového rozvoje

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

sjednocení Itálie za významného přispění Giuseppe Garibaldiho (1860); americká občanská válka (1861-1865); prudký rozvoj průmyslu, hospodářství a kultury (60. a 70. léta 19. století); prusko-rakouská válka (1866); otevřen Suezský průplav (1869); prusko-francouzská válka (1870-1871); pruský král Vilém I. prohlášen německým císařem → vzniká sjednocené Německé císařství (1871)

Kontext dalších druhů umění:

ARCHITEKTURA: Gustave Eiffel (1832-1923) – autor Eiffelovy věže; MALBA: Paul Cézanne (1839-1906); Édouard Manet (1832-1883)

Kontext literárního vývoje:

probíhalo období realismu

AUTOR

Život autora:

Jules Verne (1828-1905) – francouzský spisovatel dobrodružných románů, spolu s H. G. Wellsem patří mezi zakladatele vědecko-fantastické (science fiction) literatury; nar. se ve franc. městě Nantes do rodiny právníka → již v 11 letech se nechal najmout na loď do Indie (zákaz rodičů) → v r. 1847 začal studovat práva (navíc se již v mládí snažil o lit. tvorbu) → obchodníkem s akciemi → r. 1857 se oženil → začal hodně cestovat, r. 1859 navštívil Anglii a Skotsko, podějí (až do 80. let) i Skandinávii, USA, Afriku, Nizozemsko, Německo a Dánsko → r. 1862 se seznámil s nakladatelem Pierrem-Julesem Hetzelem, který mu pomohl vydat knihu Pět neděl v balóně (→ obrovský úspěch) → od té doby se živil pouze psaním → r. 1886 těsně unikl smrti, když na něj vystřelil jeho synovec → r. 1888 byl ve městě Amiens (kde žil) zvolen radním → r. 1905 zemřel v Amiens (jeho syn Michel vydal poté některá jeho dosud nevydaná díla); ZAJÍMAVOSTI: ve svých románech předpověděl řadu budoucích objevů a činností (např. dálkové lety balónem, vesmírné cesty, skafandr, elektrický motor, tank, vrtulník, aj.)

Vlivy na dané dílo:

zkušenosti a zážitky z cest po světě; dobový hospodářský a průmyslový rozvoj

Vlivy na jeho tvorbu:

oblíba v předpovídání budoucích objevů; futurologie; Victor Hugo; Alexandre Dumas starší; Edgar Allan Poe; Daniel Defoe

Další autorova tvorba:

proslavil se svými dobrodružnými romány s častými prvky sci-fi; např.: Cesta do středu Země; Dvacet tisíc mil pod mořem; Tajuplný ostrov; Patnáctiletý kapitán; Dva roky prázdnin; Ocelové město; aj.

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

FILM: Cesta kolem světa za osmdesát dní (film USA; 1956) – hl.role: David Niven; film získal 5 Oscarů; Willy Fog na cestě kolem světa (španělský animovaný film; 1981); Cesta kolem světa za osmdesát dní (3-dílný TV film USA; 1989) – hraji: Pierce Brosnan, Peter Ustinov, aj.

Jak dílo inspirovalo další vývoj literatury:

Jules Verne pravděpodobně ovlivnil tímto dílem i celou svojí tvorbu např. Herberta George Wellse, Raye Bradburyho nebo Arthura Conana Doylea

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobové vnímání díla a jeho proměny:

dílo bylo poměrně populární i v době vydání - dnes je dílo vnímáno jako jedna z nejlepších "verneovek"

Dobová kritika díla a její proměny:

dnes je dílo odborníky řazeno k vrcholům autorovy tvorby

SROVNÁNÍ

Srovnání s vybraným literárním dílem:

Jonathan Swift - Gulliverovy cesty (podobná kniha o cestování po světě - s tím rozdílem, že jde o zcela fiktivní cestopis)

román - prozaický epický žánr; delší rozsah a komplikovanější děj než povídka nebo novela; příběh zpravidla obsahuje více postav

realismus - umělecký směr zejména 2.poloviny 19.století; navazuje na romantismus; zachycuje pravdivou a věrnou skutečnost; centrem pozornosti jsou většinou průměrní lidé; PŘEDSTAVITELE: Lev N. Tolstoj, Honoré de Balzac, Émile Zola, Charles Dickens, Henrik Ibsen, Mark Twain, Jack London, Stendhal, Gustave Flaubert nebo Fjodor M. Dostojevskij

science-fiction (Sci-fi) - vědecko-fantastický umělecký žánr; ZNAKY: spekulativní technologie; mimozemské civilizace; časté zasazení do vesmíru nebo budoucnosti; PŘEDSTAVITELE: Isaac Asimov, Arthur C. Clarke, Ray Bradbury, aj.